

Εκπαίδευση & Θέατρο

Τόμ. 25 (2024)

Εκπαίδευση & Θέατρο

A. Αρμονική συνύπαρξη τεχνών, φύσης, τεχνολογίας και εκπαίδευσης: Σύνοδος Κορυφής – Παγκόσμια Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση, Β. IDEA Europe – ετήσια συνάντηση μελών

Μπέττυ Γιαννούλη, Νάσια Χολέβα

doi: [10.12681/edth.36297](https://doi.org/10.12681/edth.36297)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γιαννούλη Μ., & Χολέβα Ν. (2024). Α. Αρμονική συνύπαρξη τεχνών, φύσης, τεχνολογίας και εκπαίδευσης: Σύνοδος Κορυφής – Παγκόσμια Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση, Β. IDEA Europe – ετήσια συνάντηση μελών. *Εκπαίδευση & Θέατρο*, 25, 84–87. <https://doi.org/10.12681/edth.36297>

Αναφορές συνεδρίων Μπέττυ Γιαννούλη, Νάσια Χολέβα

A. Αρμονική συνύπαρξη τεχνών, φύσης, τεχνολογίας και εκπαίδευσης: Σύνοδος Κορυφής – Παγκόσμια Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση

Η Αθήνα φιλοξένησε πρόσφατα δύο πολύ σημαντικές διεθνείς συναντήσεις τον Οκτώβριο του 2024: τη Σύνοδο Κορυφής της Παγκόσμιας Συμμαχίας για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση και την ετήσια συνάντηση των μελών του IDEA Europe.

Η Παγκόσμια Συμμαχία

Το 2010 οι διεθνείς ενώσεις τεχνών στην εκπαίδευση συνειδητοποίησαν πως η σύμπραξή τους θα έκανε πιο δυνατή τη φωνή για τη θέση των τεχνών στην εκπαίδευση σε επίπεδο χάραξης πολιτικής, διεθνώς ή τοπικά. Έκτοτε συνεργάζονται, δημιουργούν τις συνθήκες για ανοιχτό διάλογο και κοινές δράσεις, όπως η φιλοξενία σχετικών πάνελ στα συνέδριά τους, κοινά manifesti ή κείμενα πίεσης. Η Παγκόσμια Συμμαχία για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση (WAAE) συστάθηκε από φορείς-μέλη: τον Διεθνή Οργανισμό για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (IDEA), τη Διεθνή Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (ISME), τη Διεθνή Ένωση για την Τέχνη στην Εκπαίδευση (InSEA) και την Παγκόσμια Συμμαχία Χορού (WDA). Την WAAE συνδέουν στενοί δεσμοί με την UNESCO, καθώς είναι συνομιλητές στα ζητήματα που αφορούν τις Τέχνες στην Εκπαίδευση. Η προεδρία της Συμμαχίας περνάει από φορέα σε φορέα σε κάθε θητεία· σήμερα την έδρα κατέχει η πρόεδρος του IDEA Sanja Kršmanović-Tasic. Η κεντρική διοργάνωση της WAAE είναι η σύνοδος κορυφής που διοργανώνεται κάθε φορά σε άλλη χώρα.

Η Διοργάνωση

Φέτος πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Αθήνα η 10η Σύνοδος της Παγκόσμιας Συμμαχίας για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση, στις 17-19 Οκτωβρίου, με τίτλο «Τέχνες, Φύση, Τεχνολογία, Εκπαίδευση: Αρμονία σε ενότητα». Με απτά παραδείγματα έρευνας, καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής πράξης, στόχος ήταν να δημιουργηθεί διάλογος για ένα μετασχημα-

τιστικό περιβάλλον μάθησης και διδασκαλίας σε διαφορετικά περιβάλλοντα: σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην κοινότητα, στην υγεία, ενισχύοντας τη συνολική ανθρώπινη εμπειρία και τη διαμόρφωση διαπολιτισμικών πρακτικών και παρεμβάσεων.

Τη σύνοδο οργάνωσαν και φιλοξένησαν τα Τμήματα Μουσικών και Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το μεγάλο αυτό εγχείρημα υποστήριξαν ενεργά πολλά άλλα Τμήματα του ΕΚΠΑ, αλλά και άλλοι φορείς, όπως το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Εκπρόσωποι των φορέων απηύθυναν χαιρετισμό στην έναρξη της Συνόδου, καταλήγοντας με το καλωσόρισμα της Προέδρου της WAAE, η οποία ευθέως συνέδεσε την πορεία των τεχνών στην εκπαίδευση με την πολιτική βούληση και τις επιλογές οικονομικής φύσης που λαμβάνονται διεθνώς σχετικά με τη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής.

Στον πολύ φιλόξενο και ευχάριστο χώρο του Διδασκαλείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας του ΕΚΠΑ, συγκεντρώθηκαν καλλιτέχνες, εκπαιδευτικοί, πανεπιστημιακοί, ερευνητές, μελετητές, από 33 χώρες και πάνω από 55 πανεπιστήμια, καθώς και εκπρόσωποι από διεθνείς πολιτιστικούς, εκπαιδευτικούς και διεισθημονικούς οργανισμούς. Ιδιαίτερη μνεία, που προσθέτει στην αποτελεσματική και συμπεριληπτική οργάνωση του Συνεδρίου, αξίζει να γίνει στη διερμηνεία στην ελληνική νοηματική γλώσσα και η μέριμνα πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες.

Το πρόγραμμα

Το εξαιρετικά πλούσιο πρόγραμμα της συνόδου περιελάμβανε μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων: κεντρικές ομιλίες, ανακοινώσεις και παρουσιάσεις προγραμμάτων, παρουσιάσεις ερευνητικών ευρημάτων, δρώμενα και σύντομες παραστάσεις, εκθέσεις πόστερ, εργαστήρια, καθώς και πάνελ.

Κεντρικές ομιλίες και κεντρικές ιδέες

Οι κεντρικές έννοιες που ήδη δηλώνονται από τον τίτλο του έδωσαν το στίγμα και συνδέθηκαν δημιουργικά σε όλα τα επίπεδα του συνεδρίου. Η εναρκτήρια κεντρική ομιλία της συνόδου δόθηκε από την εμβληματική παρουσία για τον θεατροπαιδαγωγικό χώρο Cecily O'Neil, Ομότιμη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Οχάιο. Η O'Neil, από τις θεμελιώτριες του θεάτρου/δράματος στην εκπαιδευτική διαδικασία και μέρος της ζωντανής ιστορίας του, τίμησε τη διοργάνωση και τη χώρα μας με την εισήγησή της με τίτλο «Δημιουργοί του μέλλοντος». Την επόμενη μέρα η Καθηγήτρια Rhoda Bernard από το Berklee College of Music έθιξε ζητήματα καθολικής πρόσβασης στις τέχνες και στην εκπαίδευση στην ομιλία της με τίτλο «Προσβάσιμες τέχνες στην εκπαίδευση: προσωπικές, φιλοσοφικές, πολιτικές και πρακτικές προσεγγίσεις για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρίες». Αργότερα ο ηθοποιός και σκηνοθέτης της Βασίλης Κουκαλάνη, ιδρυτής της ομάδας Συντεχνία του Γέλιου, εκπροσώπησε τον συγγραφέα και ιδρυτή του Θεάτρου GRIPS στο Βερολίνο Volker Ludwig και μίλησε για την ιστορία, την πορεία και τον θεμελιώδη ρόλο που έχει παίξει το GRIPS στη Γερμανία δεκαετίες τώρα, κατά την ομιλία του με θέμα «Ο κόσμος είναι γεμάτος αντιφάσεις και αδικία: θέατρο για παιδιά στον 21ο αιώνα».

Κομβικής σημασίας για τη σύνοδο ήταν η παρουσία του εκπροσώπου της UNESCO Ke Leng, Συντονιστή Προγραμμάτων της Μονάδας Πολιτιστικών Πολιτικών και Ανάπτυξης του Τομέα Πολιτισμού, με κεντρική ομιλία που είχε τίτλο «Πολυμετοχική συμμετοχή για αποτελεσματική υλοποίηση της εκπαίδευσης στον Πολιτισμό και στις Τέχνες». Αφού παρουσίασε το «Πλαίσιο Αναφοράς για την Εκπαίδευση στον πολιτισμό και στις Τέχνες», που η UNESCO δημιούργησε μόλις φέτος, βασισμένο στις θεμελιώδεις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη λογική της διά βίου μάθησης, ο κύριος Leng επισήμανε τη σημασία που έχει η καταγραφή της εφαρμογής των τεχνών στην εκπαίδευση, ώστε και με την υποστήριξη της UNESCO να δημιουργηθεί το κατάλληλο υπόβαθρο για να πειστούν οι κυβερνήσεις να εφαρμόσουν το Πλαίσιο Αναφοράς. Τόνισε την ανάγκη να συγκεντρωθούν μετρήσιμα ερευνητικά δεδομένα, προκειμένου η επιχειρηματολογία του χώρου να γίνει ακόμη πιο πειστική σε επίπεδο χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής όσον αφορά τη θέση των τεχνών στην εκπαίδευση. Η παράμετρος αυτή θα μας απασχολήσει στα επόμενα προγράμματα ή έρευνες που θα οργανωθούν.

Η συμβολή του στη Σύνοδο όμως δεν έμεινε σε αυτή την κεντρική εισήγηση. Σε προκαθορισμένη ώρα, η ολομέλεια του συνεδρίου χωρίστηκε σε υπο-ομάδες, σύμφωνα με το είδος της τέχνης που

WAAE Summit ATHENS 2024.

εκπροσωπούσαν, προκειμένου να δώσουν απαντήσεις σε κεντρικά ερωτήματα που έθεσε ο κ. Leng:

- Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό και στις τέχνες;
  - Πώς μπορούν να ενσωματωθούν ποικίλα συστήματα γνώσης;
  - Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν οι ψηφιακές τεχνολογίες και η τεχνητή νοημοσύνη υπεύθυνα;
  - Πώς μπορεί να βελτιωθεί η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών/παιδαγωγών και των πολιτισμικών επαγγελματιών;
  - Πώς μπορεί να προωθηθεί η διά βίου μάθηση;
- Τα ερωτήματα αυτά τέθηκαν σε τρεις άξονες:

- α) Προτάσεις για την υλοποίηση και ιδέες για δράσεις προώθησης της ορατότητας του Πλαισίου Αναφοράς (από άτομα, φορείς ή διεθνείς ενώσεις).
- β) Ποιες μπορεί να είναι οι προκλήσεις κατά την εφαρμογή του Πλαισίου Αναφοράς της UNESCO στην κάθε χώρα ή σε κάθε θεσμό; (Για παράδειγμα, έλλειψη πόρων, ελλιπής επιμόρφωση, αντίσταση στην αλλαγή, ανεπαρκής υποστήριξη από την ηγεσία κ.ά.)
- γ) Ιδέες για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Πλαισίου Αναφοράς στους τομείς του πολιτισμού και των τεχνών στις χώρες των μελών.

Οι ομάδες συσκέφθηκαν, κατέγραψαν τις ιδέες, τις απόψεις, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις τους· οι αναφορές τους παρουσιάστηκαν στην επόμενη ολομέλεια, με τον κ. Leng να καταγράφει προσεκτικά. Οι πλήρεις αναφορές θα αποτελέσουν αφενός κείμενο-μανιφέστο της Παγκόσμιας Συμμαχίας, αφετέρου κείμενο αναφοράς προς επίσημη υποβολή στην UNESCO για την προώθηση του διαλόγου.

Παράλληλες συνεδρίες: ανακοινώσεις, πάνελ, πόστερ και εργαστήρια

Κύριο μέρος του συνεδρίου ήταν οι ανοιχτές παράλληλες συνεδρίες, με ανακοινώσεις, εργαστήρια, πόστερ και πάνελ από τους τέσσερις φορείς-μέλη της Συμμαχίας, για τη μουσική, το θέατρο, τον χορό και τις εικαστικές τέχνες, καθώς και από διεπιστημονικές και διαθεματικές προσεγγίσεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον –εκτός από την πολυσημία σε θεωρίες, έρευνες και πρακτικές– είχε η διαθεματικότητα, όπως η σύνδεση μαθηματικών με τον χορό και το θέατρο, αλλά και άλλων διασυνδέσεων τεχνών που προωθούν καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Μεγάλη βαρύτητα δόθηκε στην ενότητα για την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση και στις τέχνες, ένα καίριο θέμα, του οποίου οι παράμετροι και οι δυνατότητες, όπως η ευθύνη της χρήσης και της συνεισφοράς στο πεδίο αυτό, δεν είναι ευρέως γνωστές. Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον είχαν και οι παρουσιάσεις προγραμμάτων μέσω της τέχνης (arts based presentations), στις οποίες η παρακολούθηση ενσωμάτωνε την ενεργό συμμετοχή των συνέδρων. Παρουσιάστηκαν ακόμη προγράμματα σε σχολεία, κοινότητες, ερευνητικά δεδομένα, χρήσιμες πρακτικές και μεθοδολογίες, προσεγγίσεις που συνδυάζουν δημιουργικά περιβαλλοντικά θέματα, διαφορετικές τέχνες και τεχνολογία.

Καλλιτεχνικές παραστάσεις και δρώμενα

Το πρόγραμμα είχε πλούσιες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις με παρουσία όλων των τεχνών, αλλά και

εκδηλώσεις που έδιναν τη δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ των συνέδρων. Αντιπροσωπευτική της σημασίας του πεδίου των τεχνών στην Εκπαίδευση ήταν η παρουσίαση καλλιτεχνικών γεγονότων από φοιτητές και φοιτήτριες παιδαγωγικών, θεατρολογικών και μουσικολογικών σπουδών ως αποτέλεσμα της δουλειάς τους στο πλαίσιο μαθημάτων τεχνών.

Επιλογικά

Οι διοργανωτές της Συνόδου Κορυφής συνδύασαν αριστοτεχνικά τα πολυποίκιλα στοιχεία του τετραήμερου διατηρώντας ισορροπίες ανάμεσα σε διαφορετικές τέχνες, επιστήμες και χώρους, θεωρία, έρευνα και πράξη, διαφορετικές γλώσσες, προσεγγίσεις και οπτικές. Η πολυφωνία, ο ουσιαστικός διαπολιτισμικός διάλογος και οι από κοινού προθέσεις για την προώθηση των τεχνών στην εκπαίδευση διεθνώς ήταν τα στοιχεία με τα οποία φύγαμε από το συνέδριο, γεμάτοι με έμπνευση και ενδυνάμωση για τα επόμενα βήματά μας. Στα επόμενα σημαντικά ραντεβού της διεθνούς κοινότητας είναι το Διεθνές Συνέδριο «Θέατρο και Συμπεριληπτική Εκπαίδευση» του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση στην Αθήνα, τον Μάρτιο του 2025. Το συνέδριο αποτελεί περιφερειακή δράση του IDEA. Η επόμενη συνάντηση των μελών του IDEA θα γίνει στην Άγκυρα, με το κεντρικό του συνέδριο, τον Ιούλιο του 2027. Το Εκπαίδευση & Θέατρο θα είναι εκεί για να μεταφέρει με αναφορές τα τεκταινόμενα.

B. IDEA Europe – ετήσια συνάντηση μελών

Η συμμετοχή πολυάριθμων μελών από ευρωπαϊκούς φορείς του IDEA στη Σύνοδο Κορυφής της WAAE παρείχε μια ιδανική ευκαιρία για την πραγματοποίηση της ετήσιας συνάντησης του IDEA Europe. Η συνάντηση φιλοξενήθηκε στο Διδασκαλείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας του ΕΚΠΑ με τη συμμετοχή εκπροσώπων φορέων από επτά χώρες: Ελλάδα, Γερμανία, Φινλανδία, Τσεχία, Ρουμανία, Εσθονία και Σερβία. Επιπλέον, μεμονωμένα μέλη του IDEA από την Ισπανία και τη Σλοβακία συνέβαλαν στις εργασίες. Συνολικά, στη συνάντηση συμμετείχαν 17 άτομα.

Στο πλαίσιο των στόχων της συνάντησης, οι εκπρόσωποι παρουσίασαν τις σημαντικότερες δράσεις που αφορούν το Θέατρο στην Εκπαίδευση (ΘσΕ) στις χώρες τους. Συζητήθηκαν επίσης οι τυχόν αλλαγές στη θέση του ΘσΕ σε κάθε χώρα. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην Τσεχία, όπου εξετάζεται η εισαγωγή αναλυτικού προγράμματος για το θέατρο στη σχολική εκπαίδευση. Σημαντική εξέλιξη καταγράφηκε και στη Γερμανία, όπου η Ένωση BVTS (Ένωση για το Θέατρο στα Σχολεία της Γερμανίας) προωθεί την ενσωμάτωση του θεάτρου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την ένταξή του στις τελικές εξετάσεις. Αυτή η πρωτοβουλία αναμένεται να επεκταθεί σε περισσότερα κρατίδια της Γερμανίας. Ωστόσο, σε πολλές χώρες που εκπροσωπήθηκαν δεν διαπιστώθηκαν θετικές εξελίξεις και παραμένει περιορισμένη η παρουσία του θεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία σε σύγκριση με τη μουσική και τα εικαστικά.

Κατά τη διάρκεια της διήμερης συνάντησης, οι συμμετέχοντες εστίασαν στα εξής:

1. Σύνοδος Κορυφής και Μανιφέστο της Αθήνας

Συζητήσαν τη σημασία της Συνόδου Κορυφής για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση και συμφώνησαν ότι ήταν άρτια δομημένη διοργάνωση, με πλούσιο πρόγραμμα, με παρουσία όλων των τεχνών και σημαντικές παρουσιάσεις και εργαστήρια. Τονίστηκε το θετικό αποτέλεσμα της Συνόδου WAAE – το Μανιφέστο της Αθήνας, και η ευθύνη των φορέων και των μελών του IDEA Europe να το προωθήσουν.

2. Προάσπιση του Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Η υποστήριξη του θεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία αναδείχθηκε ως προτεραιότητα. Οι κύριες δράσεις που προτάθηκαν περιλαμβάνουν:

- **Webinars:** Εστίαση στην ανάδειξη καλών πρακτικών και μεθόδων αξιοποίησης του θεάτρου στην εκπαίδευση

- **Επικοινωνιακή πολιτική:** Προώθηση της σημασίας του θεάτρου και υλοποίηση καλλιτεχνικών δράσεων σε εθνικό επίπεδο.

3. **Ακαδημαϊκή Εκπαίδευση και Επιμόρφωση**
Τονίστηκε η ανάγκη για ενίσχυση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης στο Θέατρο στην Εκπαίδευση και η επιμόρφωση των ενεργών εκπαιδευτικών στο Θέατρο/Δράμα.

4. Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

Προτάθηκε η διοργάνωση webinar που θα ενημερώνει και θα εμβαθύνει σε βιώσιμες πρακτικές και τη σύνδεσή τους με το θέατρο, τόσο στο πλαίσιο μαθημάτων όσο και σε ευρύτερα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τα μέλη της συνάντησης επικεντρώθηκαν σε προτάσεις που αφορούν συγκεκριμένες δράσεις και διεθνή προγράμματα, στα οποία οι φορείς τους έχουν ήδη εμπειρία και θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ευρωπαϊκή συνεργασία. Πιο συγκεκριμένα:

- Πρόγραμμα για τις ανισότητες φύλου στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς, προκειμένου να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο.
- Οργάνωση συνεδρίου για το Θέατρο/Δράμα που θα δημιουργήσει πλαίσιο διαλόγου μεταξύ ειδικών στο πεδίο, εστιάζοντας στους στόχους που θέτουν τα κείμενα προάσπισης των τεχνών της UNESCO.
- Πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για τον ρατσισμό και την ξеноφοβία, το οποίο προτείνεται να πραγματοποιηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με στόχο την αντιμετώπιση στερεοτύπων και την παραγωγή ενός οδηγού δραστηριοτήτων για την ενταξιακή εκπαίδευση μέσω διαθεματικών μεθόδων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η συνάντηση ολοκληρώθηκε με τη δέσμευση για την ενίσχυση της συνεργασίας των μελών του IDEA στην Ευρώπη και την ανάδειξη του θεάτρου ως βασικού εργαλείου παιδαγωγικής και κοινωνικής ενδυνάμωσης. Η επικοινωνία και η ανάληψη δράσεων θα συνεχιστεί μεταξύ των μελών μέχρι την επόμενη Ευρωπαϊκή Συνάντηση IDEA, η οποία αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στη Ρουμανία τον Οκτώβριο του 2025.